

# ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2



## ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ  
Міжнародної науково-практичної конференції

*Одеса, 16 травня 2025 року*

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Національний університет «Одеська юридична академія»

# **ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС**

**МАТЕРІАЛИ**  
Міжнародної науково-практичної конференції

*Одеса, 16 травня 2025 року*

Том 2

Одеса  
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)  
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою  
Національного університету «Одеська юридична академія»  
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24      **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.  
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025  
© Автори статей, 2025

*Романовський Денис Сергійович*

НАДАННЯ ДОГЛЯДУ НА НЕПРОФЕСІЙНІЙ ОСНОВІ ЗА ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В  
УМОВАХ ВІЙНИ ..... 115

*Саїд Карім Бассемович*

ВИЗНАЧЕННЯ КЛАСИФАЙД-АГРЕГАТОРІВ ТА ЇХ СТРУКТУРА: ПРАВОВІ РАМКИ ТА  
ВИКЛИКИ ДЛЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ..... 119

*Стрілець Михайло Ігорович*

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ДОГОВОРІВ НА НАДАННЯ ФРІЛАНС-ПОСЛУГ ..... 122

*Сухий Євген Олегович*

ПРАВОВІ ЗМІНИ У СФЕРАХ ЖИТЛОВИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ..... 125

*Халдай Ілля Віталійович*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТЯГНЕННЯ ЗБИТКІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ 127

*Шайхет Олена Петрівна*

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ  
ВІЙНИ ..... 131

*Шитков Єгор Олексійович*

ОБ'ЄКТИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ..... 134

*Якушев Станіслав Ігорович*

ФІЛОСОФСЬКО-ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ ІНСТИТУТУ КОМПЕНСАЦІЇ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ 137

### **СЕКЦІЯ 13. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ**

*Голубєва Неллі Юрївна*

ВІДПОВІДАЧІ У СПРАВАХ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ МАЙНОВОЇ ШКОДИ ..... 140

*Андронов Ігор Володимирович*

ПРО КОНКУРЕНЦІЮ ПРАВИЛ ПІДСУДНОСТІ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ ..... 142

*Волкова Наталія Василівна*

СТАНДАРТ ДОКАЗУВАННЯ «БАЛАНС ЙМОВІРНОСТЕЙ» У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ:  
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ..... 145

*Бут Ілля Олександрович*

ТЛУМАЧЕННЯ СУДОМ ЗАКОНУ ЗА ПРИНЦИПОМ CONTRA LEGEM: ДОСЯГНЕННЯ  
СПРАВЕДЛИВОСТІ НА ПРОТИВАГУ ЗАКОННОСТІ ..... 148

*Дрогозюк Крістіна Борисівна*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ В РЕЖИМІ  
ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ ..... 152

*Павлова Юлія Сергіївна*

ВПЛИВ СУДОВОЇ РЕФОРМИ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ:  
НОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ. .... 155

*Полуніна Ольга Олександрівна*

РОЛЬ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЗАХИСТІ ПРАВ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВОЄННОГО  
СТАНУ. .... 157

*Полюк Юлія Іванівна*

ІГНОРУВАННЯ ІМУНІТЕТУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ: СУДОВА ПРАКТИКА ТА  
ПРОБЛЕМАТИКА ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. .... 159

*Припуляк Валерій Миколайович*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ: УРОКИ ДЛЯ  
УКРАЇНИ ..... 162

*Стоянова Тетяна Анатоліївна*

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРЕДМЕТУ ДОКАЗУВАННЯ В СПРАВАХ ПРО ВИДАЧУ  
ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ..... 165

*Цал-Цалко Юлія Юліївна*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЩОДО СКРІНШОТУ В ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ. .... 168

## **СЕКЦІЯ 13.**

### **ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ**

**Керівник секції:** завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, доктор юридичних наук, професор Голубева Неллі Юріївна

**Секретар секції:** доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, кандидат юридичних наук, доцент Дрогозюк Крістіна Борисівна

**Голубева Неллі Юріївна**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,  
доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, адвокат*

#### **ВІДПОВІДАЧІ У СПРАВАХ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ МАЙНОВОЇ ШКОДИ**

Цивільний кодекс України детально регулює питання підстав, порядку відшкодування завданої шкоди. Спори, пов'язані із відшкодуванням шкоди, розглядаються судами відповідно до визначеної процесуальним законом юрисдикції. Позивачем є потерпілий. Відповідачем є заподіювач шкоди чи інша особа, яка зобов'язана відшкодувати шкоду (що характерно для спеціальних деліктів).

З аналізу змісту глави 82 ЦК «Відшкодування шкоди» убачається, що законодавець розрізняє поняття «особа, яка завдала шкоду» та «особа, яка відповідає за шкоду». За наявності вини особи, яка завдала шкоду, особа, яка є відповідальною за шкоду, на підставі ч. 1 ст. 1191 ЦК набуває права зворотної вимоги (регресу) до винної особи.

За загальним правилом, відшкодовує шкоду особа, яка її завдала. Суд має точно встановити особу заподіювача шкоди та підстави відшкодування шкоди. Разом із тим, обов'язок відшкодувати завдану шкоду може бути покладено на іншу особу, вказану у законі. Наприклад, шкода, завдана малолітньою особою, відшкодовується її батьками (усиновлювачами) або опікуном, іншою фізичною особою, яка на правових підставах здійснює виховання малолітнього, навчальним закладом, під наглядом якого перебував малолітній тощо (ст. 1178 ЦК).

Хоча у спорах, пов'язаних із відшкодуванням шкоди, можуть фігурувати: 1) кредитор, 2) потерпілий, 3) заподіювач шкоди, 4) боржник, але, разом із тим, сторін у зазначених зобов'язань тільки дві – кредитор та боржник. Це пов'язане з тим, що вони або об'єднують у собі два поняття (коли у одній особі співпадають кредитор і потерпілий, боржник і заподіювач шкоди), або одне з цих понять, як визначальне, поглинає інше, яке не являє собою юридично самостійну

конструкцію (наприклад, малолітні, недієздатні тощо не є суб'єктами цивільних правовідносин, а тому не можуть бути боржниками – стороною у зобов'язаннях відшкодування шкоди).

Іноді особа, яка має відповідати за шкоду, не є очевидною, але розвиток судової практики дає нам можливість точно виявити відповідача навіть у таких неочевидних випадках.

Так, шкода, заподіяна безпритульними та/або бродячими тваринами, у разі виявлення їх власника, підлягає відшкодуванню органом місцевого самоврядування, на території територіальної громади якого їх виловлено. «Встановивши, що позивач зазнала нападу безпритульного собаки на вулиці м. Миколаєва, внаслідок чого пережила фізичний біль, сильний стрес та душевні страждання з приводу можливості зараження на сказ, який є смертельною хворобою, а також у зв'язку із необхідністю проходити лікування та робити щеплення, суди дійшли обґрунтованих висновків про те, що позивачу завдана моральна шкода» [1]. Відповідальність за завдану майнову шкоду внаслідок залиття квартир з причини неналежного стану даху будинку несе особа, яка є балансоутримувачем житлового будинку та виконавцем послуг з утримання будинку і прибудинкової території [2].

Відповідальність за шкоду, завдану при наїзді на відкритий люк несе балансоутримувач дороги, де сталась ДТП. Так, «утримання дорожніх об'єктів у державній власності здійснюється дорожньо-експлуатаційними організаціями, які належать до сфери управління «Укравтодору», а тих, що у комунальній власності, – відповідними комунальними дорожньо-експлуатаційними організаціями. Балансоутримувач має здійснювати постійний контроль за станом дороги і каналізаційних споруджень на ній. Допущена ним бездіяльність є правовою підставою для відшкодування майнової шкоди позивачу» [3]. Якщо балансоутримувач уклав договір з поточного ремонту та утримання доріг із спеціальною організацією, то на думку ВС, відповідальність несе остання [4].

Хто несе відповідальність за шкоду, завдану падінням дерева, яке взагалі не знаходиться на чиемусь балансі? Так, ВС розглядав справу про відшкодування майнової шкоди, завданої автівці падінням стовбура дерева, при цьому дерево не відображене в балансі виконавчого комітету чи будь-якої іншої організації. ВС виходячи з низки норм встановив, що організація благоустрою населених пунктів покладається на виконавчий орган міської ради, призначається балансоутримувач, відповідальність покладається на балансоутримувача. Втім, у цьому випадку міська рада не передала дерево на баланс жодному підприємству, тому відповідальність покладена на орган місцевого самоврядування в особі міської ради, адже дерево було розташовано на землі комунальної власності [5].

У справі за позовом про відшкодування шкоди у зв'язку із заподіянням смерті корови внаслідок ураження струмом через обрив повітряних ліній електропередачі ВС встановив, що власником електромережі є «Чернігівобленерго», діяльність, яку він здійснює, безпосередньо пов'язана з експлуатацією цих ліній, які мають ознаки джерела підвищеної небезпеки. В даному випадку неможливо

врахувати посилання відповідача на складні погодні умови як на непереборну силу для звільнення його від відповідальності у зв'язку з тим, що ним не надано належних доказів для підтвердження форс-мажорних обставин [6].

У відповідності до ст. 132 ЦПК, якщо місце перебування відповідача в справах за позовами про стягнення аліментів або про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, невідоме, суд ухвалою оголошує його розшук, який проводиться органами Національної поліції України, а витрати на його проведення стягуються з відповідача в дохід держави за рішенням суду.

### **Список використаних джерел:**

1. Постанова ВС від 10.02.2022 у справі № 490/5919/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103282507>.
2. Постанова ВС від 23.12.2020 у справі № 666/213/16-ц) . URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93879687>.
3. Постанова ВС від 30.10.2019 у справі № 639/2132/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85354267>.
4. Постанова ВС від 02.10.2019 у справі № 369/4095/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84031632>.
5. Постанова ВС від 04.09.2019 у справі № 200/22129/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84152673>.
6. Постанова ВС від 29.10.2018 у справі № 739/1483/16ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77506995>.

**Ключові слова:** відшкодування шкоди, цивільне судочинство, сторони судового процесу, відповідач, боржник

**Keywords:** compensation for damage, civil proceedings, parties to the lawsuit, defendant, debtor

### **Андронов Ігор Володимирович**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,  
доктор юридичних наук, професор*

## **ПРО КОНКУРЕНЦІЮ ПРАВИЛ ПІДСУДНОСТІ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ**

При зверненні до суду з позовом позивач повинен обрати той суд, який є компетентним розглянути його справу. У зв'язку з цим важливо правильно визначити не лише вид судової юрисдикції, а й підсудність справи з огляду на вимоги цивільного процесуального законодавства України. Якщо позивач помилився з обранням суду, до компетенції якого за правилами підсудності належить справа, суд повинен виправити ситуацію, направивши справу за підсудністю до компетентного суду (п. 1 ч. 1 ст. 31 ЦПК України).